

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

10 de Legitima parentum tutela.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

hereditario iure ad alium, sed iure proximi tatis ad liberos virilis sexus, si perfecta sint aetatis. *l. tutela plerumque 10. de tutel. lib. 20.*
 §. *l. i. i. §. Singulari* & illud quod notat Ioan. Faber in §. *de fiducia. tutel.* ut si proximior in gradu propter minorem aetatem a tutela repellitur, sequens in gradu legitimus non potest esse, si minor possit esse legitimus aetatis, antequam ille pupillus, de quo agitur, pubes sit, sed interim donec proximior adificatur aetatem iustam, pupillo dativum tutorem constituendum. *l. idem fiet, de testam. tut. in P.* qui desinet tutor esse adultus factus proximior. *l. non solum. §. si libertus, de excusat. tut. l. i. §. i. de int. & ratio. distrab.* At diuersum, si proximior, qui vocatur ad tutelam, non possit capax esse tutela ante pupillum: nam tunc ex proximiori gradu legitimus non datus erit tutor. *l. pen. de legit. tut. l. idipsum si absens sit proximior, vel apud hostes, nam interim dativus a prorege fit: non autem legitimus remotior vocatur, l. i. §. apud hostes. eod. P.* nisi in iure cedat vel se excuset. *l. 3. §. quare potest, §. eod. Vlp. in tit. i. i. §. Porro* hoc modo ad proximiores primum deferitur tutela a lege, quod bona tutus administrari, nec melius consequari posse lex crediderit, quā ab eo, qui eadem ad se uolque peruentura aliquando speret. *l. i. de legit. tut. in P.* Et dehinc, quia equum est, ut is, qui lucrum sperat, one a quoque suscipiat, *l. secundum naturam de reg. iur. l. i. §. pro secundo, de cad. tollen. lib. 6. C. tit. 50. ca. caritatem 12. q. 2. l. 2. §. sed cum in secundam, C. de furt.* Ut Iustinianus notauit in tutela libertorum deferenda patronis, *l. quia plerumque, de legit. patron. tutel.* Accedit & his omnibus actior inter proximiores amicitia & affectio, quae id suadet. §. *Addatur* §. *consideratio* reuerentiae in maiores, qui ius quoddam in minores propinquos natura ipsa obtinent. *leg. 1. de emenda. propinq. vnde & naturalis lex videtur proximiores ad tuitionem & emendationem minorum protuocare.* Quemadmodum etiam Romulea praesca lege, maritus qui ius animaduertendi in uxorem habebat, cognatos eius rei gratia in consilium adhibebat. Sic enim ait Dionysius Halicarnassensis, *lib. 1. antiq. Roman. Vxor si aliquid peccasset, poenas dabat ex mariti iuri arbitrio: de huiusmodi criminibus cognati cum ipso cognoscebant.* Eademque lex per omnia similibus Gallorum referatur apud Iulium Caesarem, *lib. 6. commentar. bell. Gall.*
 11 §. *Legi* §. 12. tabul. tamen lex Solonis aduerfatur, quia in iubeatur, τὸν ἐπιτρόπον ἢ τὸν ἐπιφύλακτον ἐπιπέμπειν εἰς αἴαντα, id est, futurus heres pupillus non sit tutor. *Diog. Laert. in 1. in Solone.* Nā praetumebat ipse proximum agnatum cui de succedendo spes incedisset, insidiarum vitae eius. Et sic securitati pupillorum prospexit Solonem
 11 optimo iure tradit Alexander ab Alexan. *lib. 6. c. 10. genial. dier.* §. *Verum* §. & huic malo occurrunt leges, dum legitimus tutores cogunt satidare rem saluam pupilli fore, imo & pati omni patronive liberos adhibere ratione patrimonii & personarum causa cognita, *l. legitimus 5. de legit. tut. P.*

De Legitima parentum tutela. Cap. 10.

Lib. 1. Instit. tit. 18. Lib. 3. in prin. de leg. tut. P. Vlpian. in fragmen. tit. 11.

- 1 Legitima parentum & agnatorum tutela iuris fere eiusdem hominis, non olim.
- 2 Fiduciam quomodo emancipatione pater contraheret.
- 3 Emancipandi imaginaria fictiones sublatae.
- 4 Filiorum tutela patri est naturalis, & tolli non potest, & imbi rationes.
- 5 Tutela legitima filiorum etiam matri debita.
- 6 Mater luxuriose vivens privatur tutela filiorum.
- 7 Mater lege Claudia turris etiam fiebat, & praefertur omnibus tutoribus legitimis & dativis, non testamentariis, aut patri.
- 8 Auis & avia, & avia cum patre simul admittuntur in tutela nepotis.
- 1 Exemplo patronorum, ut ait Iustin. in §. 1. de legit. paren. tut. lib. 1. Instit. tit. 1. 2. post Vlpia. l. 3. de legit. tut. in P. excepta est alia quae & ipsa legitima vocatur. Nam si quis filium aut filiam, nepotem aut neptem ex filio, & deinceps impubes emancipaverit, legitimus eorum tutor erit. Parentum legitima tutela eadem fere rationes admittit, quae agnatorum & cognatorum, hodie videlicet: quando sublata est, quod pertinet ad effectus patriae potestatis & emancipationis, omnis differentia, §. 1. 2. 3. de hered. ab inte. venien. coll. 9. tit. 1. cum sim. ibi nota. ut suo loco in successibus ab intestato dicemus Deo fauente. §. *At non* §. ita olim, lege 10. tab. delata tantum agnatis non cognatis successione, §. 1. de Senatus. Terul. §. 1. de legit. agn. success. patre emancipato filio agnato non existente, donec

inventa sunt fictiones a Iuriconsultis venditionum, quae adhibebantur imaginarie in emancipationibus, cum pater contracta fiducia cum emtore filium vendidisset, emissetque, atque ita tertia emtione, veluti seruum suum factum manumitte: et. Quo casu pro patrono habebatur, *l. in i. in §. §. patrem, si a par. quis fuerit manumiss. in P. Vlp. in tit. i. i. Caus. lib. 1. Instit. tit. 6. l. liberos, §. 1. de cap. dim. P.* & legitimam eius successione, *l. si ad patrem 10. de suis & legit. hered. in P. l. 2. §. obicitur ad Senatus. Terull. & tutelam qualem patronus in seruo manumiss. habet, §. 1. de legit. paren. tut. lib. 1. Instit. tit. 18. sibi res: rualle ceteratur ex interpretatione legis 12. tab. per leges facta: alioquin naturalis pater, non nisi ex iure praetorio, ad successione filii emancipati admittebatur, *d. l. si ad patrem, & d. l. i. §. patrem, si a par. quis fuer. manumiss.* Quod ius civile praecum dicitur, *l. 2. ad Senatus. Terul. & d. l. 2. §. obicitur, eod. in P.* quo vicem legitimi tantum tutoris sustinebat in filio impubere emancipato pater, *Vlp. in l. 3. §. fin. de legit. tut. in P.* §. *Sed* haec omnia antiquata sunt, & fictiones illae, imaginariaeque venditiones ab emancipationibus explosae sunt, *l. si. de emanc. liber. C. §. praeterea cum 2. vers. seq. quib. mo. ius pat. pot. sol. lib. 1. Instit. tit. 12. §. sed quia stipulationes, de fideicom. hered. re. & itaque via licitum est parentibus filios emancipare sine ambagibus coram magistratibus. Et eadem iura nihilominus praestantur parentibus in bonis filii, eademque tutela ex manumissione in impuberis nascitur illis, quae solent dari patronis in bonis libertorum, *d. §. praeterea, vers. & tunc, & §. praeterea, quibus mod. ius pat. pot. sol. ubi exceptiones similitudinis adfert gl.* Et proinde hodie parentum legitima dicitur tutela in filios emancipatos impubes, *tit. l. de leg. par. tut. & §. primo, de fidei. tut. extensione facta legis 12. tab. id est, exemplo patronorum.* §. *Sed* §. & tutela haec naturalis patri est filiorum, quae nec emancipatione civili potest dirimi. Nec ita efficax est civilis ratio, ut vincat iura sanguinis, *leg. iura sanguinis, de reg. iur. in P. l. cum in adoptivis, C. de adop. l. cas. de cap. dim. aut ius cognationis naturale villo pacto minuire possit, l. ius autem agnationis, de pact. in P. &.***

Naturam expellit furca licet, usque recurret.

Qui enim fieri potest, ut pater desinat esse pater, etiam illo volente, quae enim factio ipso sunt, pro infectis haberi non possunt, *l. in bello, §. facta, de captivis, in P.* Et natura patris est, diligere filios & supra omnem affectionem aliorum, eos benevolentia & defensione protequi, etiam plus quam propriam personam, *l. isti quidem, quod met. cau. P. l. si de cur. a. furio. C.* neque praesumendum est, tam saevum esse patrem, ut hanc naturam patriam, acti solemnem & veluti professione impietatis, exiisse videri velit. Finis potissimus emancipationis est, favor filii, ut sibi posthac non patri quarat, ut dum in potestate erat, *l. placet, de acq. hered. P. §. igitur, per quas perso. nob. acq. §. 1. per quas perso. nob. oblig. acq. l. cum oportet, de bon. qua. liber. cum sim. Et ideo beneficium illi pater dicitur conferre, *l. 1. de ingr. lib. C. l. 1. de offic. prator. lib. 1. P. tit. 43.* Absurdum autem esset, ut quod favore alicuius introductum est, in eius odium & perniciem contorqueatur, *l. quod favore, de leg. 2. C.* Sic dicimus privilegium militare in condendo testamento concessum minori militi, non tollere legem favore eius latam ob imbecillitatem consilii, *l. si Rufinus 4. de test. milit. lib. 6. C. tit. 21.* Ex consuetudine diuersarum patriarum, decedere patre vel matre nobili relicto liberis, superstes coiunx dicitur habere custodiam nobilem filiorum minorum masculorum, usque ad 14. annu. foeminarum usque ad 12. quae custodia quam dicunt, *gar de nobles* quasi tutela est, ideo hos tutores custodes & observatores, ad quos & tutela omnis pertinet, dixit Vlp. in l. 3. *nec quisquam pater, de admin. tut. P. facti & lex Constantinus fin. §. minoris, de senen. pass. & restit.* Est & haec tutela consuetudinaria instar legitimae, ut ait Bald. *conh. 1. 4. incip. praemissis verbis, lib. 2.* Et in hac praefertur pater matri, & avus paternus aviae tam paternae quam maternae, *Bar. in l. si quis sub conditione, nu. 9. de testam. tut. Ang. Aret. in §. v. nico, in §. de legit. agnat. success.* Sunt consuetudines, quae tradant iuxta iuris communis dispositionem, huiusmodi tutores seu custodes guardia nobilis non facere factus suos bonorum minorum quos habent in custodia, pendente minoritate, ut apud Caluimontenses, *tit. 1. art. 6. Blesenses in deis guardia & ballivres, art. 41.* Alibi, ut apud Barroducos, titulo de statu & iure personarum, in eorum consuetudinibus: pater, mater, avus, avia, qui custodiam nobilem suscipiunt minorum, faciunt sua mobilia, & factus suos hereditatis minorum, pendente tempore guardia, quae durat usque ad 14. annum masculorum, & 12. foeminarum cum onere tamen, ut teneantur minores alere & ornare iuxta*

conditionem domus, & soluere debita tam realia quam personalia & immobilia ei iure patris familias tueri & coleere. & in statu decenti conseruare. Et dummodo qui habet hanc gardiam, non transeant ad secunda vota: quo casu faciunt quidem perceptos fructus suos, sed de mobilibus reddunt minoribus rationem. Habet hoc ipsum ius gardiæ nobilis, Rex Gillia in Normania si quando minoribus filiis relictiis decedat aliquis nobilis, fructusque lucratur, & cedit eos cui vult vsq; ad tempus pubertatis: cum onere vt iuxta conditionem & qualitatem familiæ minoribus de omnibus prospiciatur, & rebus eorum. Subinde, si patroni seruorum manumissione cuiam eorum si impuberes sint abiecit non videntur, & subire illorum tutelam debent, §. 1. de legi. patro. tute. multo magis & parentes liberorū mino. um emancipatorum: saltem æquali ratione, quod patroni & parentes, & liberi & liberi emancipati fere eodem iure reguntur, tit. in P. & C. de obseq. a lib. & libert. parent. & patron. prestand. Alioquin illis interdicienda esset emancipatio, vt immanitatis exercenda instrumentum: præsertim, quia, vt ait Diocletian. & Maxim. abdicatio, quæ Gæco more ad alienandos liberos vsurpabatur, & antea sic dicebatur, Romanis legibus non comprobatur, l. abdicatio 6 de patr. por. lib. 8. C. tit. 47. Dion. Halicar. in 2. antiq. ¶ Et quæmadmodum a patre, dici non possunt filii, sic neque ab ea paterna sollicitudine possunt eximi. In matre certe sublati præscripti prohibitione, quæ illam a tutela arcebat, l. 1. quando mul. tut. offic. fun. pas. lib. 5. C. tit. 35. l. iure nostro de test. tut. in P. l. fin. de tute. in P. adhuc firmatur paterna emancipantis tutela: nam mulieres filios non habent in potestate, §. siemina, de adop. l. nulla. de suis & h. u. hered. Et tamen ista si velint, tutrices filiorum esse possunt l. si. quan. mul. tut. offic. §. c. & aua quoque. Atque vnum illis sufficit, videlicet vt a secundis nuptiis abstinere, quibus interuenientibus finitur tutela. Et remissum sacramento illis, quod ante præstabant, renuntiantes nuptiis & Velleiano auct. sacramentum, & auct. matr. & aua. C. quand. vul. tut. of. §. c. ex his, de her. ed. ab int. vin. coll. 9. qui corriguntur in sacramento per §. propterea, ut vt sine p. obib. matr. debet. §. cred. §. c. coll. 7. cons. 4. in auct. Et dummodo etiam mater honeste vixerit. ¶ Nam si in luxuriose viuente statuta sunt eadem pœnæ, que in transeuntibus adscendendas nuptias, Bar. Bal. Ang. & Sa. y. in l. in his solis. C. de reuoc. don. Ant. Aret. in tit. de legi. patro. tute. in si. facit l. fin. C. quan. mul. off. §. c. ubi. natiuitiam suam in altam conseruat. §. c. & ideo priuatur tutela. ¶ Lex etiam ¶ Claudia feminarum legitimas tutelas sustinet, vt ait Vlpianus in ti. iur. tit. 11. Et hodie præferunt mater & aua si velint, & petant tutelam filiorum, legitimis aliis tutoribus omnibus & datiuis: non autem testamentariis, in auct. matr. & aua d. tit. quon. mul. §. c. neque patris si super sit pupillo, l. ubi. matr. que am. sis. viri. eod. ¶ Admittuntur ¶ tamẽ simul aua & aua & aua cum patre in tutela nepotis, vt notat Accurs. in d. auct. matr. in ver. matr. & in ver. testamentariis. in fin.

De Patronorum legitima tutela. Cap. II.

Instit. lib. 1. tit. 37. l. 3. de legi. tut. 7.

- 1 Patronum tutela liberorum ex lege 12. tab. per extensionem.
- 2 Liberti Orcini quos habeant iutores.

¶ Ex lege duodecim tabul. ¶ liberorum & libertarum tutela ad patronos libe. ofque eorum pertinet, videlicet nõ ex verbis legis, sed ex mente, per interpretationem verborum, in §. 1. de legi. patron. tute. l. 3. de legi. tut. in P. quæ ad agnatos deferrebant ab intestato successiõnem agnatorum, & consequenter curam eorum: vt idem intelligatur in patronis, ad quos ab intestato successio liberorum potest peruenire, §. 1. de successio. libero. ¶ Proinde ¶ qui ex senatuconsulto Rubriano peruenit ad libertatem, non habebit tutorem eum qui rogatus est: sed Orcinus libertus effectus pertinebit ad familiam testatoris. In qua specie, incipit tutela ad liberos patroni primos pertinere, quæ ad patronos non pertinet: quod quidem in c. in lib. Orcinis locum habet, testamento manumissis, vt idem verbis scribit Vlp. in l. 3. de legi. tut. in P. Quid sit Orcinus libertus iam diximus in tit. de liberis.

De Fiduciaria tutela. Cap. 12.

Lib. 1. Instit. tit. 19.

- 1 Continuatio cap. Fiduciarii iutores qui, eod. §. 3.
- 2 Fiduciaria tutela & patronorum differentia.

3-4. Fiduciaria tutela quare dicitur.

5 Frater lege 12. tabul. non eras legitimus tutor fratri emancipato, quare hodie contra.

¶ Accedit tractatio ¶ de fiduciaria tutela, velut appèdix ad superiorum parentum præc maxè explicatam, dum i. l. c. u. patris tutoris, qui emancipauit nepotes vel filios minores, & mortuus est ante ætatem legitimam eorum filii eius alii si virilis sexus superhnt, fiduciarii tutores filiorum suorum, nepotum videlicet a patre emancipatorū, vel fratris vel fororis, vel ceterorum efficiuntur: si modo perfectæ sint ætatis & illi, §. 1. & si. de fiduc. tute. explicat optime Theoph. cod. tit. lib. 1. Insti. iur. tit. 19. ¶ Quod non ¶ potest dici de tutela liberorum minorum, mortuo patrono, quæ pertinet ad filios patroni, vt ad legitimus, non vt ad fiduciarios. Et ratio diuersitatis est, ex eo quod liberus si seruus mansisset, eodem iure vtique remansisset apud liberos domini post mortem eius, id est, eiusdem status post mortem, ac in vita domini fuisset. At contrarium in filio, qui si in vita patris non fuisset emancipatus, tempore vitæ in eius potestate quidẽ fuisset, at post mortem nequamquam, nec in fratrium potestatem recideret, neque ideo in tutelam, §. a qui. cum 2. seq. de fiduc. tut. Neque ius, quod ex emancipatione filii habet patens, ad alios filios, vel successores transfert. l. 1. §. liberos, si a pat. quæ fuer. manu. lib. 37. P. tit. 12. in manumissione autẽ serui diuersum est, quia transferitur ius in liberos, l. filii 9. de iur. patro. eod. lib. tit. 14. l. si operarium 29. de oper. libert. lib. 38. P. tit. 1. l. vni. §. si in autem. de latim. libert. toll. ¶ Vlpianus, Qui liberum caput, qui in tit. tit. 11. mancipatum sibi, vel a parente, vel a coemptore manumissit, per similitudinem patroni tutor efficiatur, qui fiduciarius tutor appellatur. ¶ Fiduciarii ¶ porro hic tutores dicuntur, habita ratione fiducia seu fidei contractus in emancipatione, seu pacto, quo diximus contractam fuisse fiduciam in parentum tutela. Alii referunt ad fidem, quam pater & lex habent fratri propter propinquitatem sanguinis, eum fratris minoris tutelam non repudiaturum. Vtque intentia probabilis est: cum fiducia, & fiducia: ius a fide habitadicitur, Tabolen. in l. Senus Satornius 46. ad Senat. Trib.

¶ Frater ¶ quidem iure antiquo erat tutor fratri legitimus, si ante mortem pater non emancipasset, quia agnatus proximus fratri minori, l. tutor. ad Senat. Trib. Velleia. l. fin. C. de legi. tut. ad dnm emancipabatur, non poterat talis esse, quia emancipatione capite minutus perdebat ius agnationis, l. tutela, de cap. diminut. nec ad emancipati intestati successiõnem sui vocabantur iure ciuili vel lege duodecim tabularum sed per prætorem per bonorum possessionem in vnde cognati, §. si. de legi. agnat. sui cess. cum similib. Non autẽ erat capitis minutio, cum morte patris quis sui iuris fiebat, l. si filius, §. si. ad Senat. Trib. Maced. & ideo tunc nõ definebat esse agnatus. Ceterum hodie cum cognationis & agnationis, vt ante dnm in legitima tutela differentia expuncta sunt, & fratres quoque emancipati suis succedant, & contra emancipatis sui ex lege postea introducta, l. meminimus C. de legi. hered. fratres dicimus quoque minorum fratrum emancipatorum viuente patre post mortem eius legitimus tutores, hoc est, auctoritate legum vocatos, retenta quoque ratione legis 12. tabul. vt quia ad ipsos successio deferenda est, & tutela quoque petueniat, l. quo tutel. de reg. iur.

De Datiua tutela, & de Attilianis, aliisque tutoribus. Cap. 13.

- 1 Tutor datiuus quando constituitur.
- 2 Datus nõ datur tutores quando testamentariis, vel legitimi sunt: & si datur illis non excusatis, periculum non ad datos, sed ad testamentarios vel legitimos tutela pertinet.
- 3 Tutela datiuus non datur habenti alium tutorem.
- 4 Tutor non datur, tutorem habenti, nec curatorem habenti, curator.
- 5 Datus tutela decernitur, vel petitione procedente, vel officio indicis, quomodo.
- 6 Mater tenetur filio etiam naturalibus tutore petere, aliquem eis non succedat.
- 7 Tutores filio patronorum libertus cogitur petere.
- 8 Tutores qui possunt, sed non coguntur, pupillis petere.
- 9 Tutores clarissimarum personarum, a quibus eligi & dari possunt.
- 10 Tutores interdum peti dari & curatores creditorum.
- 11 Tutores non habentibus & nerane petentes dantur interdu a magistratibus.